

253.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U S T A W A

z dnia 28 marca 1933 r.

o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

R o z d z i a ł I.**Postanowienia ogólne.**

Art. 1. (1) Tworzy się urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

(2) Do zakresu działania tych urzędów należą sprawy, wymienione w art. 3 — 13.

(3) Nie należą do zakresu działania urzędów rozjemczych te sprawy majątkowe posiadaczy gospodarstw wiejskich, które nie pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem wiejskim. Wyłączenie to nie dotyczy zobowiązań z tytułu poręki lub indosu.

Art. 2. (1) Za gospodarstwa wiejskie ustawa niniejsza uważa gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, zaś za posiadaczy tych gospodarstw ich właścicieli, użytkowników i dzierżawców.

(2) Zakłady i warsztaty przemysłowe, prowadzone w zakresie gospodarstw wiejskich, uważa się za ich część składową.

(3) Za mniejsze gospodarstwa wiejskie ustawa niniejsza uważa gospodarstwa, prowadzone na obszarze, nie przekraczającym 100 ha, za większe zaś — gospodarstwa, prowadzone na obszarze, przekraczającym 100 ha.

(4) Przy ustalaniu obszaru gospodarstwa należy uwzględnić łączną przestrzeń wszystkich wiejskich jednostek gospodarczych, będących w posiadaniu danej osoby.

R o z d z i a ł II.**Zakres działania.**

Art. 3. Jeżeli wierzyciel pobierał w gotówce, przez włączanie do kapitału lub w innej postaci, korzyści majątkowe — tytułem procentów lub w innej formie — w stosunku wyższym, niż prawem dozwolony, urząd rozjemczy ustali kwoty, nadmierne pobrane lub zarachowane za okres od dnia 1 stycznia 1927 r., potrąci je od należności wierzyciela i ustali tę należność odpowiednio w mniejszej kwocie lub uzna ją za umorzoną, jeżeli skutkiem potrącenia okaże się w całości pokryta. Jeżeli roszczenia dłużnika z tytułu pobrania od niego nienależnych odsetek przewyższają roszczenia wierzyciela, dłużnik może poszukiwać przypadającej na jego rzecz różnicy przed właściwymi sądami.

Art. 4. Przepisy art. 3 ustawy niniejszej stosuje się również odpowiednio:

1) jeżeli dokument, znajdujący się w rękach wierzyciela, wydany został in blanco;

2) jeżeli udzielenie kredytu nastąpiło w drodze sprzedaży rzeczy ruchomych z obowiązkiem zapłaty ceny po upływie pewnego okresu czasu, przy czym z powodu odroczenia zapłaty cena została ustalona w kwocie niewspółmiernie wygórowanej.

Art. 5. (1) Zbycie wierzytelności, z której tytułu były pobierane wygórowane korzyści majątkowe na rzecz osób innych, niż wymienione w punktach 1) — 9) art. 13, nie stanowi bez względu na datę zbycia przeszkody do wszczęcia przeciwko nabywcom tych wierzytelności postępowania przed urzędem rozjemczym. Postanowienie to odnosi się także do wierzytelności wekslowej, jeżeli urząd rozjemczy ustali, że wierzyciel zbył ją w zamiarze obejścia przepisów ustawy niniejszej lub w zamiarze uniknięcia zarzutów, wynikających ze stosunku osobistego.

(2) Przeciwko nabywcy wierzytelności hipotecznej postępowanie przed urzędem rozjemczym nie może być wszczęte. Nie dotyczy to jednak wierzytelności, zabezpieczonej kaucją hipoteczną (hipoteką zabezpieczającą).

(3) Nabywcy wierzytelności, przeciwko którym może być wszczęte postępowanie w trybie ustawy niniejszej, mogą w razie obniżenia lub umorzenia ich wierzytelności, zgodnie z art. 3 i 4, wystąpić z regresem przeciwko swym prawozbywcom przed właściwe sądy.

Art. 6. (1) Urząd rozjemczy określić może:

1) termin lub terminy spłaty długu, także z rozłożeniem na raty, na okres czasu, nie przenoszący 7 lat, a jeżeli zobowiązanie pochodzi z tytułu umownych lub sądowych działań rodzinnych, względnie spadkowych — nie przenoszący 12 lat, licząc od daty orzeczenia; przy czym nie więcej, niż przez pierwsze 2 lata tego okresu, może być wstrzymana spłata kapitału. Urząd rozjemczy, mając na uwadze, aby bezpieczeństwo długu w okresie odroczenia nie uległo zmniejszeniu, powinien w miarę możliwości uzależnić odroczenie lub rozłożenie na raty spłaty długu od dopełnienia przez dłużnika określonych w orzeczeniu warunków, bądź od odpowiedniego zabezpieczenia długu. Urząd rozjemczy może wydać orzeczenie, przewidziane w niniejszym punkcie, także co do długu, który jeszcze nie jest płatny;

2) korzyści majątkowe, które wierzyciel może pobierać, poczynając od daty orzeczenia, nie poniżej 4½% w stosunku rocznym.

(2) Przepisy artykułu niniejszego stosują się odpowiednio do odsetek i kosztów, które mogą być egzekwowane w myśl art. 3 ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

Art. 7. Zgłoszone pretensje wzajemne ulegają potrąceniu z wyjątkiem następujących wypadków:

1) jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem posiadacza gospodarstwa wiejskiego dopiero po wszczęciu postępowania przed urzędem rozjemczym;

2) jeżeli dłużnik posiadacza gospodarstwa wiejskiego nabył po wszczęciu postępowania przed urzędem rozjemczym wierzytelność, powstałą przed wszczęciem tego postępowania.

Art. 8. Przepisy art. 6 ust. (1) nie mogą być stosowane do:

1) wierzytelności, powstałych po dniu 1 grudnia 1931 r. z tytułu dostawy towarów;

2) wierzytelności hipotecznych, wymienionych w art. 1 ust. (2), w art. 2 i art. 12 ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych;

3) wierzytelności, powstałych po dniu 1 lipca 1932 r. z tytułu działań rodzinnych lub spadkowych, albo nowych operacji kredytowych, przy czym wystawianie nowych obligów celem wymiany w części lub całości obligów dawniej wystawionych, lub pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań, nie jest w rozumieniu niniejszej ustawy nową operacją kredytową.

Art. 9. (1) Urząd rozjemczy może orzec na okres, nie dłuższy niż 24 miesiące, licząc od daty orzeczenia, odpowiednie zmniejszenie czynszu dzierżawnego, gdy ten jest nadmierny w stosunku do zmienionych warunków gospodarczych. Zmniejszenie to może również dotyczyć zaległego czynszu za okres, nie dłuższy niż 24 miesiące wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

(2) Co do zaległego czynszu dzierżawnego urząd rozjemczy może zastosować postanowienia art. 6.

Art. 10. Urząd rozjemczy może postanowić przedterminowe rozwiązanie umowy dzierżawnej w całości lub w części za odpowiednim odszkodowaniem, które będzie uiszczone lub należycie zabezpieczone przed opuszczeniem dzierżawy, jeżeli to będzie nieodzownym warunkiem zastosowania ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221).

Art. 11. Uprawnienia, przewidziane w art. 3—6, służą urzędowi rozjemczemu także w stosunku do należności, zasądzonych prawomocnymi orzeczeniami sądowymi, przy czym uprawnienie z art. 3 służy urzędowi rozjemczemu tylko wtedy, jeżeli zarzut lichwy pieniężnej nie został rozpatrzony w postępowaniu sądowym.

Art. 12. Skuteczność orzeczenia urzędu rozjemczego w sprawie zobowiązania, za które odpowiadają oprócz dłużnika jeszcze i inne osoby (solidarnie, subsydjarnie lub z tytułu jakiegokolwiek poręki), rozciąga się z mocy prawa na wszystkie zobowiązane osoby, z wyjątkiem instytucji kredytu zorganizowanego (art. 13, ust. (1), pkt. 3) — 9)), jeżeli orzeczenie zapadło na korzyść dłużnika, który pobrał walutę z tego zobowiązania. Przy zobowiązaniach wekslowych za dłużnika, który pobrał walutę, uważa się akceptanta przy wekslach ciągniętych, a wystawcę przy wekslach własnych.

Art. 13. (1) Przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi nie mogą być wierzytelności:

1) Skarbu Państwa;

2) związków samorządu terytorjalnego, gospodarczego i zawodowego;

3) Banku Polskiego, banków, przedsiębiorstw lub instytucji państwowych lub komunalnych;

- 4) instytucji kredytu długoterminowego;
 5) przedsiębiorstw bankowych, wymienionych w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowym (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321);
 6) Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie, komunalnych kas oszczędności, Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie i Ukraińskiej Szczędności w Przemyślu;
 7) gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych;
 8) spółdzielni kredytowych, należących do związków rewizyjnych, których listę ustala rozporządzenia Ministra Skarbu;
 9) instytucji ubezpieczeń społecznych;
 10) z tytułu zaległości wynagrodzenia służby domowej, rzemieślników i robotników, zatrudnionych w gospodarstwach wiejskich.

(2) Wierzytelności, nabyte przez jedną z instytucji, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — 9), mogą być jednak przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczymi, jeżeli podlegają orzecznictwu tych urzędów w myśl art. 3 — 12, a nabycie nastąpiło po dniu 1 lipca 1932 r. Ustalenie daty nabycia wierzytelności przez jedną z tych instytucji należy do właściwości urzędu rozjemczego. Przyjęcie przez te instytucje nowych obligów celem wymiany w części lub w całości obligów, dawniej wystawionych, lub pokrycia dawniej udzielonych kredytów, oraz dyskonto i redyskonto wierzytelności, pochodzących z nowych operacji kredytowych, dokonanych po 1 lipca 1932 r., nie jest nabyciem wierzytelności w rozumieniu niniejszego artykułu.

(3) Urząd rozjemczy może orzekać w sprawach, wymienionych w art. 9 i 10, choćby jedną ze stron była jedna z instytucji, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — 9) artykułu niniejszego.

R o z d z i a ł III.

Organizacja urzędów rozjemczych.

Art. 14. (1) Urzędy rozjemcze działają:

- a) przy urzędach wojewódzkich — wojewódzkie urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy większych gospodarstw wiejskich (wojewódzkie urzędy rozjemcze),
- b) przy powiatowych związkach komunalnych — powiatowe urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy mniejszych gospodarstw wiejskich (powiatowe urzędy rozjemcze).

(2) Przepisy ustawy niniejszej, które mówią o urzędach rozjemczych, dotyczą obu wymienionych rodzajów tych urzędów.

Art. 15. Działalność wojewódzkiego urzędu rozjemczego rozciąga się na obszar województwa.

Art. 16. (1) Przewodniczącego wojewódzkiego urzędu rozjemczego oraz jego zastępców mianuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Pozostałych członków tego urzędu (ławników) mianuje i odwołuje prezes sądu apelacyjnego

w porozumieniu z wojewodą, który uprzednio zasięga w tej mierze opinii wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo-rolnych.

(3) W miarę możliwości przewodniczący i jego zastępca powinni posiadać kwalifikacje sędziowskie, członkowie zaś wojewódzkiego urzędu rozjemczego powinni w miarę możliwości posiadać wykształcenie prawnicze.

(4) Członkowie urzędu rozjemczego, z wyjątkiem przewodniczącego i jego zastępców, muszą być powołani z pośród osób, zamieszkałych na obszarze działania danego urzędu, przytem połowa z nich z pośród osób, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących kredyt zorganizowany, zawody przemysłowe i handlowe.

Art. 17. Działalność powiatowego urzędu rozjemczego rozciąga się na okręg powiatowego związku komunalnego oraz na miasta, wydzielone z tego związku.

Art. 18. Przewodniczącego, jego zastępców oraz pozostałych członków (ławników) powiatowego urzędu rozjemczego mianuje i odwołuje prezes sądu okręgowego z pośród kandydatów, mających, o ile możliwości, wykształcenie prawnicze, przedstawionych mu przez wydział powiatowy, który przed postawieniem wniosku wysłuchuje opinii wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo-rolnych. Wszyscy członkowie powiatowego urzędu rozjemczego muszą być powołani z pośród osób, zamieszkałych na obszarze działalności tego urzędu, przyczem połowa z nich z pośród osób, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących zawody przemysłowe i handlowe.

Art. 19. (1) Od powołania na członka urzędu rozjemczego uchylać się mogą jedynie kobiety, duchowni i zakonnicy, wojskowi i funkcjonariusze policji państwowej w służbie czynnej, urzędnicy publiczni, adwokaci, obrońcy sądowi, drobni przemysłowcy i kupcy, osoby, żyjące z płacy dziennej lub tygodniowej, osoby, mające ponad 65 lat ukończonych, oraz osoby, którym stan zdrowia nie pozwala na pełnienie tych obowiązków.

(2) O zasadności uchylecia się od powołania na członka wojewódzkiego urzędu rozjemczego rozstrzyga ostatecznie prezes sądu apelacyjnego.

(3) Osoba, uchylająca się bez uzasadnionej przyczyny od przyjęcia godności członka wojewódzkiego urzędu rozjemczego, podlega karze grzywny do 200 złotych.

(4) O zasadności uchylecia się od powołania na członka powiatowego urzędu rozjemczego rozstrzyga ostatecznie prezes sądu okręgowego.

(5) Osoba, uchylająca się bez uzasadnionej przyczyny od przyjęcia godności członka powiatowego urzędu rozjemczego, podlega karze grzywny do 100 złotych.

Art. 20. (1) Członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego składają na ręce prezesa sądu apelacyjnego lub sędziego, przez niego wyznaczonego, przysięgę, że będą gorliwie i bezstronnie pełnić swój urząd i dochowają tajemnicy urzędowej.

(2) Członkowie powiatowego urzędu rozjemczego składają przysięgę tej samej treści na ręce prezesa sądu okręgowego lub sędziego, przez niego wyznaczonego.

Art. 21. (1) Członkowie urzędu rozjemczego, którzy bez należytego usprawiedliwienia nie przybywają na posiedzenie urzędu, opóźniają się lub uchylają się od pełnienia swoich urzędowych obowiązków, podlegają za każdym razem karze grzywny, a mianowicie: członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego — do 100 złotych, członkowie zaś powiatowego urzędu rozjemczego — do 30 złotych.

(2) O karze grzywny, oznaczonej w art. 19 i w artykule niniejszym, orzeka na wniosek przewodniczącego urzędu sąd grodzki, w którego okręgu mieści się siedziba urzędu. Orzeczenie będzie wydane po wysłuchaniu zainteresowanego członka urzędu rozjemczego i jest ostateczne.

(3) Członkowie urzędu rozjemczego, którzy dopuścili się rażącego naruszenia obowiązków urzędowych, mogą być usunięci z urzędu przez władzę, która ich mianowała.

Art. 22. Wysokość wynagrodzenia przewodniczącego i jego zastępców oraz członków urzędu rozjemczego ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

Art. 23. Właściwy miejscowo jest ten urząd rozjemczy, na którego obszarze działania znajduje się gospodarstwo wiejskie; jeżeli gospodarstwo jest położone na obszarach działalności więcej, niż jednego urzędu rozjemczego, właściwość miejscową ustala się według położenia miejscowości, w której znajduje się zarząd gospodarstwa.

Rozdział IV.

Zespół orzekający.

Art. 24. (1) W skład zespołu orzekającego wojewódzkiego urzędu rozjemczego wchodzi pięciu członków, a mianowicie: przewodniczący lub jego zastępca, dwóch ławników, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, i dwóch ławników z pośród innych członków urzędu. W zespole orzekającym musi znajdować się przynajmniej jeden przedstawiciel kredytu zorganizowanego. Przynajmniej jeden z członków zespołu powinien mieć wykształcenie prawnicze.

(2) W skład zespołu orzekającego powiatowego urzędu rozjemczego wchodzi trzech członków, a mianowicie: przewodniczący lub jego zastępca, jeden ławnik, którego głównym zawodem jest gospodarka wiejska, i jeden ławnik z pośród innych członków urzędu.

Art. 25. (1) Do członków zespołu orzekającego mają odpowiednie zastosowanie przepisy o wyłączeniu sędziów w sprawach cywilnych. Przewodniczący zespołu ma prawa przewodniczącego na posiedzeniach sądowych w sprawach cywilnych.

(2) Narady członków zespołu są tajne. Orzeczenia i postanowienia zespołu zapadają większością

głosów i powinny być wyłuszczone na piśmie i opatrzone podpisami wszystkich członków zespołu.

(3) Jeżeli któryś z członków odmówi podpisu lub nie może podpisać orzeczenia, postanowienia lub ugody, pozostali zaznaczają to na samym orzeczeniu, postanowieniu lub ugodzie. Orzeczenie, postanowienie lub ugoda, podpisane przez większość członków zespołu, ma taką samą moc, jak podpisane przez wszystkich.

Rozdział V.

Postępowanie.

Art. 26. (1) Urząd rozjemczy działa na wniosek posiadacza gospodarstwa wiejskiego, wierzyciela lub obu tych stron.

(2) We wniosku należy szczegółowo przedstawić stosunki majątkowe dłużnika i powołać się na odpowiednie dowody.

(3) Jeden wniosek może obejmować spór z jednym lub większą liczbą wierzycieli.

Art. 27. (1) Urząd rozjemczy może zasięgnąć opinii o stanie gospodarczym dłużnika, oraz o wierzycielu od osób i instytucyj, według swego uznania, a w szczególności od komitetów do spraw finansowo-rolnych, izb przemysłowo-handlowych oraz rolniczych.

(2) Zarówno dłużnik, jak i wierzyciel obowiązani są okazać przedstawicielowi lub przedstawicielom instytucji, wskazanej przez urząd rozjemczy, księgi, rachunki, korespondencję i wszystko, co stwierdza ich stan gospodarczy lub ma związek z daną sprawą.

(3) Urząd rozjemczy ma również prawo żądać bezpośredniego przedstawienia mu dowodów, wskazanych w ustępie poprzedzającym.

(4) Jeżeli od wypełnienia powyższych obowiązków uchyla się strona, która wniosła sprawę, urząd rozjemczy odrzuci wniosek.

Art. 28. (1) Urząd rozjemczy ma prawo zabezpieczyć wniosek:

- a) postanowieniem, uprawniającem do wniesienia ostrzeżenia (adnotacji) do wykazu hipotecznego w przypadku, gdy wierzytelność wpisana jest do hipoteki;
- b) postanowieniem, zawieszającym postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi.

(2) Postanowienia te są ostateczne i natychmiast wykonalne.

(3) Postępowanie, wszczęte przed urzędem rozjemczym, powoduje zawieszenie postępowania sądowego w tejże sprawie. Postępowanie sądowe będzie następnie umorzony, bądź podjęte na nowo zależnie od wyniku sprawy w urzędzie rozjemczym.

Art. 29. (1) Urząd rozjemczy wzywa strony na rozprawę z zagrożeniem, że niestawienie się nie wstrzyma rozprawy oraz wydania orzeczenia. Rozprawę należy przeprowadzić, o ile możności, w ciągu 21 dni od złożenia wniosku. Sprawy, w których zastosowano art. 28, winny być rozpatrywane w pierwszej kolejności.

(2) Wezwane strony powinny stawić się osobiście, albo przez pełnomocnika. Urząd rozjemczy

ma jednak prawo żądać osobistego stawienia stron. Strony i ich pełnomocnicy powinni zgodnie z prawdą udzielić wyjaśnień, żądanych przez urząd.

(3) Urząd rozjemczy może przedsięwziąć wszelkie dochodzenia, potrzebne do wydania orzeczenia, a w szczególności wzywać i przesłuchiwać bez przysięgi lub pod przysięgą osoby (świadków i biegłych), które mogą udzielić wyjaśnień, jak również może przesłuchiwać strony pod przysięgą.

Art. 30. (1) Wojewódzki urząd rozjemczy nakłada kary grzywny do 100 zł, zaś powiatowy urząd rozjemczy — do 30 złotych — na osoby, wezwane do przedstawienia dowodów lub udzielenia wyjaśnień za odmówienie złożenia tych wyjaśnień i dowodów, albo za nieusprawiedliwione niestawienie, a także na świadków i biegłych za odmówienie złożenia przysięgi, oraz na osoby, zachowujące się niewłaściwie podczas rozprawy.

(2) Postanowienie wojewódzkiego urzędu rozjemczego, nakładające grzywnę do 30 złotych, a powiatowego urzędu rozjemczego do 10 złotych — jest ostateczne.

(3) Od postanowienia wojewódzkiego urzędu rozjemczego, nakładającego grzywnę ponad 30 złotych, i od postanowienia powiatowego urzędu rozjemczego, nakładającego grzywnę ponad 10 złotych, służy w ciągu 14 dni od dnia doręczenia postanowienia prawo odwołania się do sądu grodzkiego, w którego okręgu znajduje się siedziba urzędu rozjemczego. Orzeczenie sądu grodzkiego jest ostateczne.

(4) Urzędnik publiczny, wezwany do złożenia wyjaśnień z tytułu piastowanego urzędu, odpowiada za czyny lub zaniechania, wymienione w ust. 1, w drodze służbowej.

Art. 31. Wszystkie władze i urzędy powinny udzielać urzędowi rozjemczemu pomocy prawnej. W szczególności sądy oraz organa egzekucyjne winny dostarczać na żądanie urzędu rozjemczego potrzebnych akt.

Art. 32. Rozprawy są ustne i jawne. Jawność należy wyłączyć na zgodny wniosek obu stron, a na wniosek choćby jednej strony wówczas, gdy mają być rozpatrywane wydarzenia z życia prywatnego lub tajemnice zawodowe. Publiczne ogłoszenie treści rozprawy tajnej jest wzbronione. Zakaz ten nie dotyczy orzeczenia.

Art. 33. (1) Urząd rozjemczy może dopuszczać i przeprowadzać dowody nawet nie powołane przez strony i nie jest związany żadnymi ustawowymi zasadami dowodowymi, lecz ma orzekać według swego przekonania, opartego na swobodnej ocenie wszelkich okoliczności.

(2) W szczególności może:

1) przyjąć i uwzględnić dowód ze świadków i przesłuchania stron przeciwko dowodom z dokumentów;

2) wziąć pod uwagę ustne przyrzeczenia dane przed, przy lub po sporządzeniu dokumentu, chociażby nie były zgodne z dokumentem.

Art. 34. (1) Protokoły posiedzeń urzędu rozjemczego powinny być podpisane przez przewodniczącego i osobę, prowadzącą protokół. Protokoły zeznań świadków oraz przesłuchania biegłych powinny być podpisane również przez te osoby.

(2) Wypisy postanowień, orzeczeń i ugód oraz pisma, wezwania, zaświadczenia i t. p., pochodzące od urzędu rozjemczego, powinny być zaopatrzone podpisem przewodniczącego oraz pieczęcią urzędu.

(3) Urzędy rozjemcze używają okrągłych pieczęci z godłem państwowym, naokoło którego znajduje się nazwa urzędu i oznaczenie jego siedziby.

Rozdział VI.

Ugody i orzeczenia.

Art. 35. (1) Uгода, zawarta przed urzędem rozjemczym, jeżeli ją podpisały strony i zespół orzekający, ma moc prawną narówni z wyrokiem sądowym i stanowi tytuł egzekucyjny.

(2) Ugody, zawarte przed urzędem rozjemczym, są wolne od opłat stemplowych.

Art. 36. (1) Orzeczenie może być wydane dopiero wówczas, gdy strony miały możliwość wypowiedzenia się tak co do okoliczności sprawy, jak i co do wyniku przeprowadzonych w danej sprawie dochodzeń.

(2) Orzeczenie należy sporządzić na piśmie najdalej w ciągu trzech dni po ukończeniu rozprawy.

Art. 37. (1) Orzeczenie urzędu rozjemczego winno zawierać: a) miejsce i datę wydania orzeczenia, b) oznaczenie urzędu, c) imiona i nazwiska członków zespołu orzekającego, d) dokładne oznaczenie stron, ich ustawowych zastępców i pełnomocników w sprawie (imiona i nazwiska, zawód, miejsce zamieszkania i stanowisko w sporze), e) wskazanie, na czyj wniosek wydano orzeczenie, f) orzeczenie co do przedmiotu sporu i w sprawie kosztów, g) krótkie przedstawienie stanu rzeczy i uzasadnienie.

(2) Orzeczenie może nałożyć obowiązek zabezpieczenia wykonania jego poszczególnych postanowień.

(3) Orzeczenie winno być doręczone stronom na piśmie.

(4) Orzeczenia urzędów rozjemczych są wolne od opłat stemplowych.

Art. 38. (1) Orzeczenie urzędu rozjemczego jest ostateczne i ulega zaskarżeniu tylko w przypadkach następujących:

1) jeżeli urząd rozjemczy przekroczył zakres swej właściwości,

2) jeżeli pogwałcono istotne przepisy postępowania,

3) jeżeli orzeczenie jest niezrozumiałe lub sprzeczne z prawem,

4) jeżeli nie zostały należycie wyświetlone okoliczności sprawy, mające wpływ stanowczy na rozstrzygnięcie,

5) jeżeli zachodzą przyczyny, które stanowią podstawę do skargi o wznowienie postępowania.

(2) Skargę o uchylenie orzeczenia należy wnieść za pośrednictwem urzędu rozjemczego do sądu okręgowego w ciągu dwóch tygodni od doręczenia orzeczenia. Właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu położone jest gospodarstwo wiejskie lub jego zarząd.

(3) Z orzeczeniami zrównane są postanowienia, kończące postępowanie.

Art. 39. (1) Sąd okręgowy w razie uwzględnienia skargi uchyla orzeczenie urzędu rozjemczego i przekazuje sprawę temu samemu urzędowi do ponownego rozpatrzenia w innym zespole orzekającym.

(2) Jeżeli sąd okręgowy uzna, że niema pogwałcenia istotnych przepisów postępowania, a zachodzi naruszenie prawa materialnego, może orzec co do przedmiotu sprawy zamiast odesłania sprawy do ponownego rozpatrzenia. Przy wydaniu wyroku sąd okręgowy jest związany stanem faktycznym, ustalonym w zaskarżonym orzeczeniu.

(3) Na orzeczenie sądu okręgowego niema zażalenia ani odwołania.

(4) Urząd rozjemczy, któremu sprawa została odesłana, związany jest wykładnią prawa, zawartą w orzeczeniu sądu okręgowego. Nie można opierać skargi na orzeczenie urzędu rozjemczego, wydane po ponownym rozpoznaniu sprawy, na podstawach, sprzecznych z wykładnią prawną, ustaloną przez sąd okręgowy.

Art. 40. Prawomocne orzeczenie urzędu rozjemczego ma moc prawną narówni z wyrokiem sądowym i stanowi tytuł egzekucyjny.

Rozdział VII.

Koszty.

Art. 41. Koszty, związane z utworzeniem i utrzymaniem wojewódzkich urzędów rozjemczych, pokrywane są z budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, koszty zaś, związane z utrzymaniem powiatowych urzędów rozjemczych, z budżetu powiatowych związków komunalnych.

Art. 42. (1) Wnioskodawca wnosi koszty postępowania oraz specjalne opłaty od wniosku o rozpoznanie sprawy i od wydanych przez urząd rozjemczych dokumentów.

(2) Łączna wysokość opłat, wymienionych w poprzednim ustępie, nie może przenosić odpowiednich opłat sądowych. Wysokość i sposób poboru opłat ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

(3) Powyższe koszty i opłaty w sprawie przed wojewódzkim urzędem rozjemczym wpływają na dochód budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, w sprawie zaś przed powiatowym urzędem rozjemczym — na rzecz powiatowego związku ko-

munalnego oraz delegatury komitetów do spraw finansowo-rolnych według stosunku, który określi Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

(4) Grzywny, wymierzone na podstawie ustawy niniejszej, będą ściągane w trybie administracyjnym. Jeżeli grzywny te zostały nałożone na członków wojewódzkiego urzędu rozjemczego, bądź w sprawach, toczących się przed tym urzędem, wpływają na dochód budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, grzywny natomiast, nałożone na członków powiatowego urzędu rozjemczego, bądź w sprawach, toczących się przed tym urzędem, wpływają na dochód budżetu powiatowego związku komunalnego.

Art. 43. (1) Jeżeli postępowanie przed urzędem rozjemczym zostanie zakończone ugodą, rozdział kosztów postępowania powinien być przewidziany w tejże ugodzie.

(2) W innych wypadkach urząd określi, kto i w jakich częściach ponosi koszty.

Art. 44. W postępowaniu ze skargi o uchylenie orzeczenia urzędu rozjemczego pobiera się opłaty według przepisów o kosztach sądowych. Opłata sądowa od skargi o uchylenie wynosi połowę wpisu stosunkowego.

Rozdział VIII.

Postanowienia końcowe.

Art. 45. Nadzór nad działalnością urzędów rozjemczych w zakresie administracyjnym sprawuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 46. (1) Urzędy rozjemcze, powstałe na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653), stają się z mocy prawa powiatowymi urzędami rozjemczymi w rozumieniu ustawy niniejszej.

(2) Sprawy, które w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej toczą się przed urzędami rozjemczymi do spraw kredytowych małej własności rolnej, będą zakończone w trybie przepisów ustawy niniejszej. Jeżeli od orzeczeń tych urzędów zostały wniesione odwołania z art. 13 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wymienionego w ust. (1), podlegają one rozstrzygnięciu według przepisów tego rozporządzenia, jednak z zastosowaniem art. 6 niniejszej ustawy.

(3) Zakończenie orzeczeniem prawomocnem spraw, rozstrzygniętych na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wymienionego w ust. (1), nie pozbawia stron możliwości wszczęcia postępowania w zakresie art. 6 ustawy niniejszej, z tem jednak, że ulgi, przyznane w obu postępowaniach, nie mogą przewyższać ulg, przewidzianych ustawą niniejszą.

Art. 47. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Rolnictwa i Reform Rolnych, Skar-

bu, Sprawiedliwości oraz Spraw Wewnętrznych, każdemu we właściwym zakresie działania.

Art. 48. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i traci moc obowiązującą w terminie i na obszarach, które określi Rada Ministrów w drodze rozporządzeń, ustalając jednocześnie przepisy przejściowe. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Sew. Ludkiewicz